

Sjöbo Biblioteksplan 2021-2031

Reviderad 2023-12-19

Innehållsförteckning

Förord.....	sid 5
Uppdrag och syfte.....	sid 6
Omvärldsanalys.....	sid 8
Nulägesbeskrivning.....	sid 10
Bibliotekets vision.....	sid 12
Fokusområden.....	sid 12
Mötesplats och tillgänglighet.....	sid 13
Digitalisering.....	sid 14
Utvecklingsområden.....	sid 14
Barn och Unga.....	sid 17
Digitalisering.....	sid 18
Utvecklingsområden.....	sid 18
Litteratur och läsfrämjande.....	sid 20
Digitalisering.....	sid 21
Utvecklingsområden.....	sid 21
Skolbibliotek.....	sid 22
Vision.....	sid 24
Utvecklingsområden.....	sid 24
Uppföljning och revidering.....	sid 25
Bilagor.....	sid 26
Källor.....	sid 30

Kommunfullmäktige beslutade 2020-11-25 § 152 att anta biblioteksplan 2021-2031.

Förord

Ett av bibliotekets viktigaste uppdrag är att vara tillgängligt för alla. Biblioteket som institution är en av de platser i samhället där besökare förväntar sig att kunna få tillgång till information snabbt via olika kanaler. Uppdraget är i ständig förändring beroende både på globala, nationella och lokala samhällsfaktorer. Biblioteket ska vara en demokratisk och självklar resurs för medborgarnas utveckling i det livslånga lärandet.

Snabba förändringar i informationssamhället ställer krav på bibliotekets verksamhet och utbud, men medför också nya möjligheter. Med avstamp i folkbibliotekets roll i samhället skapar Sjöbos biblioteksplan en plattform för fortsatt utveckling.

Uppdrag och Syfte

Varje kommun skall enligt bibliotekslagen ha ett folkbibliotek. Detta är en central del i ett demokratiskt samhälle. För att främja intresset för läsning och tillgång till litteratur ska alla medborgare ha tillgång till bibliotek. En viktig aspekt är att lagen också pekar på att biblioteket avgiftsfritt skall tillhandahålla litteratur oavsett publiceringsform och att medier och tjänster skall präglas av allsidighet och kvalitet. Enligt lagen skall biblioteket tillhandahålla information, upplysning och utbildning samt kulturell verksamhet i övrigt, vilket idag är en självklarhet för oss alla.

Folkbiblioteket skall också ägna särskild uppmärksamhet åt att främja barn och ungdomars språkutveckling och stimulera till läsning. Andra prioriterade målgrupper är personer med funktionsvariationer, de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska. I lagen kan man också läsa att folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

Tillsammans med nationella, regionala och lokala styrdokument ska biblioteksplanen vara ett redskap för beslutsfattare och medarbetare i utvecklingsarbetet. Biblioteksplanen anger strategiska fokus- och utvecklingsområden som beskriver hur Sjöbo kommun ska arbeta med biblioteksfrågor samt vilken inriktning verksamheten och dess utveckling ska ha. Biblioteksplanen syftar till att ta tillvara och utveckla biblioteksresurserna i kommunen samt att synliggöra utbudet och servicen för allmänheten och gynna deras möjligheter till insyn och påverkan. Planen omfattar samtliga bibliotek som Sjöbo kommun är huvudman för, det vill säga både folk- och skolbibliotek.

Omvärldsanalys

När det gäller läsning och läsförmåga hos barn och unga visar ett flertal utredningar och rapporter att läsförståelsen minskar bland barn och unga. Den färskaste PISAundersökningen (2022)¹ visar att elever försämrat sina resultat i läsförståelse jämfört med PISA 2018. Detta gäller såväl elever i resursstarka hem som elever i hem med socioekonomiska utmaningar. Dock visar undersökningen att skillnaderna inte ökat mellan dessa grupper. Antalet elever som inte når upp till grundläggande nivå i läsförståelse har ökat och det svenska resultatet är nu tillbaka på samma nivåer som 2012, då Sverige uppnådde sitt hittills sämsta resultat i detta ämnesområde.

Det blir än mer viktigt med läsfrämjande aktiviteter inte enbart utifrån skolan utan även utifrån bibliotekens roll i samhället.

Enligt Ungar & Medier (2023)² har den dagliga läsningen ökat för åldern 9-18 år, trots detta har läsningen inte nått upp till samma nivå som 2012, som låg betydligt högre. Trenden att läsning är viktigt ligger i paritet med 2021 års undersökning. Till skillnad från 2012 visar denna undersökning på att unga är mer medvetna om att läsning är viktigt.

Den tekniska utvecklingen har under flera år varit en faktor som påverkat såväl samhällsutvecklingen i stort som befolkningens krav och förväntningar på bland annat våra kommunala verksamheter. Information och kunskap spelar en allt större roll i takt med att tillgängligheten ökar, och digitaliseringen är i högsta grad en omvärldsfaktor att räkna med. Den pandemi som världen drabbades av 2020 visade hur snabbt samhället och befolkningen kan ta ”digitala språng” och anpassa sig till nya sätt att ta del av och delta i möten, kulturyttringar med mera. Denna utveckling har fortsatt de senaste åren.

1 [PISA: internationell studie om 15-åringars kunskaper i matematik, naturvetenskap och läsförståelse - Skolverket](#)

2 <https://www.mediemyndigheten.se/>

Digitaliseringen leder till att allt fler vill vara medskapare snarare än konsument, vilket i sin tur ställer högre krav på samverkan och verksamhetsutveckling. Digitaliseringen finns även med som en faktor bakom de ökade klyftor vi ser ekonomiskt, socialt och kunskapsmässigt. Här har biblioteken en viktig demokratisk funktion i och med att de ska ge förutsättningar för att öka den digitala delaktigheten hos allmänheten, och det ställer i sin tur höga krav på bibliotekarieprofessionens utveckling.

Invånarnas bild av vad ett bibliotek är formar också förväntningarna som ställs på biblioteken. Enligt undersökningen Användarnas åsikter om folkbibliotek ¹ förknippar svenskarna i första hand bibliotek med *tystnad, lugn, tidningar, kunskap, låna, böcker och ljudböcker*. Att utmana och utveckla bilden av folkbiblioteket blir därför lika viktigt som själva utvecklingen av verksamheten.

1 [En undersökning om attityder och åsikter kring folkbibliotek av Svensk biblioteksförening i samarbete med Novus](#)

Nulägesbeskrivning

Sjöbo bibliotek är en del av familjeförvaltningen, och familjenämnden är det politiska organet. I Sjöbo kommun finns det 4 folkbibliotek, ett huvudbibliotek och tre filialbibliotek. Huvudbiblioteket ligger i kulturhuset i Sjöbo centralort och är ett meröppet bibliotek. Filialbiblioteken i Lövestad, Blentarp och Vollsjö är belägna på skolenheterna och har lokaler som är byggda och anpassade efter verksamheten. Även biblioteksfilialerna har meröppet och är tillgängliga sju dagar i veckan, alla filialerna har också öppettider med bemanning.

Under pandemiåren sågs en tydlig nedgång i folkbibliotekets utlåningssiffror då restriktioner och nedstängningar avlöste varandra. Fr om 2022 syns dock en ökning som ligger något över de utlåningssiffror som gällde före pandemins intåg, dvs 2019¹. Det är värt att notera att skolbiblioteken i Sjöbo utvecklades under dessa år. Detta medför att skolelevernas lån dels gjordes på centrumskolornas egna bibliotek, och inte som tidigare på huvudbiblioteket, och dels på de kombinerade skol- och filialbiblioteken. Denna förändring påverkar också folkbibliotekets utlåningsstatistik.

När det gäller antalet aktiva biblioteksanvändare är de 2022 nästintill i paritet med antalet aktiva, år 2019. Det syns alltså en tydlig uppgång och återhämtning även här jämfört med pandemiåren då antalet aktiva besökare minskade.

Meröppet är infört på huvudbiblioteket och alla filialbiblioteken vilket har ökat tillgängligheten. Efter pandemin har antalet meröppetanvändare fortsatt öka. En jämförelse mellan 2022 och 2023, t o m sommaren, visar att antalet meröppetanvändare ökat med 8,5 % denna period. Detta är ett tydligt tecken på behovet av att kunna besöka sitt bibliotek på nästintill valfri tid.

Biblioteken i Sjöbo kommun samverkar med biblioteken i Simrishamn, Skurup, Tomelilla och Ystad och erbjuder ett brett mediebestånd inom olika genrer och behov.

1 [Biblioteksstatistik](#) från Kungliga biblioteket 2022

Biblioteken samarbetar även kring biblioteksdatasystem och olika digitala tjänster, ett arbete som ständigt pågår och som gynnar medborgarna i de fem kommunerna.

I samverkan med region Skåne och övriga folkbibliotek i regionen tillgängliggörs ett stort medieutbud genom ett välanpassat distributionssystem.

Statistikmyndigheten SCB genomför en årlig medborgarundersökning¹, där ett slumpmässigt urval personer får betygsätta upplevelser av kommunen. Sjöbo kommun fick höga betyg i de frågor som rörde kultur och bibliotek 2022. 90,7 % av de som deltog i undersökningen gav höga betyg och var nöjda med bibliotekets utbud.

Såväl teknik-drop in, språkcaféer och advokat har arrangerats på biblioteket de senaste åren och är exempel på hur biblioteket kan stödja och bidra till inkludering oavsett bakgrund. Studieplatser och mötesrum är ett stöd i medborgarnas lärande och bidrar också till likvärdighet.

Sjöbo kommun har en befolkning med relativt sett låg utbildningsnivå.

Totalt sett i riket har 30 % av befolkningen eftergymnasial utbildning på minst tre år, kontra 17,6 % i Sjöbo.²

Biblioteket är en viktig instans i arbetet för läsfrämjande och läsning i kommunen, med mål om att fler ska ha tillgång till såväl information kring som möjligheter till högre utbildning.

1 [Medborgarnas syn på bibliotek, kulturliv och mötesplatser, SCB](#)

2 [Befolkningsstatistik utbildning, SCB](#)

Biblioteksplanens koppling till kulturplanen

Kulturens egenvärde

Biblioteket erbjuder ett brett utbud av medier och skapar utrymme för samtal, empati och gemenskap genom att erbjuda en mötesplats och ett programutbud som bjuder in till detta. Biblioteket arbetar aktivt med att främja ett intresse för litteraturen och läsandet i alla åldrar, naturligtvis genom bibliotekets utbud av böcker men också genom olika inspirerande aktiviteter som till exempel skrivarkurs, författarbesök och litteratursamtal. Läsandet och dialogen kring litteraturen ger berikande upplevelser och insikt i andra verkligheter än vår egen.

Inspiration för barnen sker till exempel genom teaterföreläsningar, riktade bokgåvor till barn i olika åldrar och lovaktiviteter. Biblioteket erbjuder också varierande skapande-aktiviteter, som ofta inspirerats av en aktuell utställning i konsthallen vilket främjar kreativiteten hos barn och unga.

Kulturens demokratiska grund

Genom ett brett utbud av medier värnar biblioteket delaktighet, yttrandefrihet och fri åsiktsbildning. Alla biblioteksbesökare har möjlighet att lämna inköpsförslag, och därmed påverka utbudet. Barn och ungas inflytande prioriteras genom att biblioteket aktivt inhämtar deras förslag och idéer kring utveckling av biblioteksverksamheten. Genom arbetet med MIK (medie- och informationskunnighet) arbetar biblioteket för att fler ska kunna delta i det offentliga samtalet, att kunna göra sina röster hörda och verka för att skapa förändring. MIK-arbetet medverkar till att öka den digitala delaktigheten i samhället. Genom programutbud och medieutbud ges kommuninvånarna möjligheter att se världen genom andras ögon och få nya förutsättningar. På detta sätt bidrar biblioteket till att stärka folkbildningen. Utlåning av bibliotekets olika medier och deltagande i arrangemang erbjuds kostnadsfritt för besökaren, vilket främjar likvärdighet. Alla biblioteksbesökare har också möjlighet att boka mötesrum kostnadsfritt.

Kulturens kraft i samhällsbygget

Biblioteket som en arena för samhällsinformation och mötesplats kan bidra till att skapa gemenskap och sammanhållning. Biblioteket bidrar med sitt utbud till att göra Sjöbo till en attraktiv boendekommun samtidigt som det välkomnar besökare och turister. De mer öppna biblioteken, inklusive filialerna, bidrar till att göra hela Sjöbo kommun levande.

Biblioteket arbetar med tillgänglighet ur flera olika perspektiv och mot prioriterade grupper, såsom LSS, barn och unga och anpassad skola. Bibliotekets samverkan med konsthall, kulturskola och andra kommunala kulturyrtringar skapar gemensamt gränsöverskridande aktiviteter. Synergieffekten medför ett mervärde för besökarna och bidrar dessutom till utveckling av respektive verksamhet.

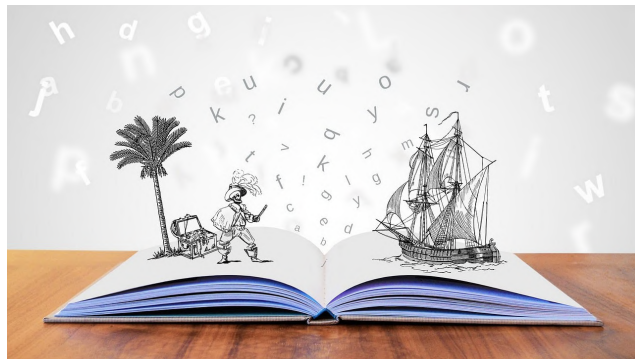
Bibliotekets vision

På biblioteket kan alla ta del av kultur i olika former som främjar ett fritt tänkande, läsning, folkbildning och kreativitet.

Tillsammans skapar vi en öppen, demokratisk mötesplats i ständig utveckling med samhället.

”Ett möte är inte enbart ett sammanträffande mellan människor. Det kan också vara ett oväntat möte med en text i en bok, med en berättelse i en föreläsning, en film eller ett författarbesök.”

utdrag ur Demokratins Skattkammare,
nationell biblioteksstrategi, sid 11

Fokusområden

De tre fokusområden som har valts är;

Mötesplats och tillgänglighet, Barn och unga samt **Litteratur och läsfrämjande.**

Urvalet har gjorts med Bibliotekslagen och Sjöbo kommuns vision som grund. Digitalisering är en stor del av dagens samhälle, därför har biblioteket valt att i varje fokusområde lyfta digitaliseringen.

Mötesplats och tillgänglighet

Biblioteket ska vara en öppen och tillgänglig mötesplats för alla, både utifrån de sju diskrimineringsgrunderna¹ och utifrån medborgarskap, folkbokföring och socioekonomisk tillhörighet.

Besökarna ska uppleva ett välkomnande och inkluderande bemötande på biblioteket, med många möjligheter att kunna framföra sina synpunkter och därmed påverka verksamheten. Det ska vara en öppen dialog präglad av respekt mellan personalen och besökarna.

Förutom att vara en kulturinstitution med ett omfattande mediebestånd ska biblioteket också erbjuda en mångfald av kulturella möten, upplevelser och vara en öppen arena i samhället. Det ska vara en plats för kunskapsinhämtning, såväl som ett inkluderande rum som är anpassat utifrån användarnas behov. Ett tillgängligt biblioteksrum innebär att det finns information på olika språk, och att besökarna även kan ta del av bibliotekets utbud och information digitalt. Rummet ska utformas så att alla besökare, oavsett synliga eller osynliga funktionsvariationer kan ta del av verksamheten.

Biblioteksbesökarna ska ges möjligheter för och stimuleras till ett livslångt lärande, studier och folkbildning.

Biblioteket ska verka som en demokratisk plattform, skapa sammanhang i tillvaron och ge förutsättningar för ett kreativt skapande. Aktuella frågor i samhället och världen ska belysas och lyftas fram.

¹ Kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning samt ålder.

Digitalisering: Mötesplats och tillgänglighet

Digitalisering handlar om mer än tillgång till digitala verktyg och praktisk teknikanvändning. MIK, medie- och informationskunnighet och teknik är avgörande redskap för kunskapsinhämtning och lärande i det demokratiska samhället.

”I en tid av informationsöverflöd - där fakta och kunskap blandas med åsikter och tyckande, och sann information med falsk - blir det en allt viktigare uppgift för biblioteken att bistå invånarna med att hitta den information de behöver och bedöma olika informationskällors trovärdighet. Dessa förmågor ingår i vad som brukar kallas medie- och informationskunnighet (MIK). Som del i att öka medie- och informationskunnigheten behöver biblioteken arbeta med att ge sina användare verktyg att själva navigera i olika medier och digitala kanaler och kritiskt värdera källor för att hitta tillförlitlig information”¹

Biblioteket ska vara en digital mötesplats där personal och besökare kan samtala, dela och vidga vyerna i en globaliserad värld där information från hela världen finns tillgänglig. Biblioteket ska följa den tekniska utvecklingen i samhället och en viktig del i detta är digitaliseringen. Besökarna ska ges möjligheter att prova ny teknik och även kunna fördjupa sig i användandet av digitala tjänster. På biblioteket ska alla kunna söka, finna och källkritiskt värdera information med digitala hjälpmedel i ett uppdaterat bestånd.

Utvecklingsområde: Mötesplats och tillgänglighet

Tillgänglighetsanpassa alla folkbibliotek i Sjöbo kommun.

Genom meröppna bibliotek ska verksamheten vara tillgänglig för besökarna på deras villkor. Utformningen av det fysiska biblioteksrummet är anpassat så att besökarna på ett enkelt vis ska kunna inspireras och hitta det de söker. Information finns att tillgå på digitala skärmar på olika ställen i bibliotekets lokaler. Biblioteket ska fortsätta att arbeta med tillgänglighetsanpassning för att kunna inkludera alla besökare i verksamheten. Till exempel genom att anpassa information för olika behov i form av bildtext eller klartext.

1 [Regional biblioteksplan 2022-2025, s 9](#)

Biblioteket ska nå fler målgrupper och användare genom riktade aktiviteter. En förutsättning för delaktighet i samhällslivet och den demokratiska utvecklingen är att alla ska kunna tillgodogöra sig det stora informationsflödet. Tillgången till bibliotekets informationsresurser, omfattande medieutbud och kunskapsbank är särskilt viktig när det gäller grupper som möter olika typer av språkliga, kulturella, fysiska eller socioekonomiska hinder vad gäller att bidra till eller ta del av det demokratiska samtalet.

Biblioteket ska bidra till att skapa en högre digital kompetens i samhället genom insatser riktade mot alla besökare. MIK, Medie- och informationskunnighet är ett redskap för att hjälpa besökarna vidare i den digitala världen, utforska ny teknik som till exempel AI och motverka digitalt utanförskap. I detta arbete är tillgång till relevanta digitala redskap och personella resurser avgörande. För att kunna minska digitala klyftor i samhället krävs vägledning i mötet med ny teknik.

Barn och unga

FNs konvention om barnets rättigheter, som ingår i Sveriges lag, lyfter barns rätt till bland annat delaktighet, rätt till fritid, rekreation och utveckling. Detta ska styra bibliotekets barn och ungdomsverksamhet, som ska sträva efter att tillgodose barn och ungas intressen och behov.

”Unga i Sjöbo har stort inflytande och deras upplevelser påverkar vår utveckling.”¹

1 [Vision för Sjöbo kommun 2020-2034: Sjöbo – en plats vi skapar tillsammans](#)

Litteraturen har en central ställning för språkutveckling och läsförståelse och därför ska biblioteken enligt bibliotekslagen ägna särskilt fokus åt barn och unga för att främja deras utveckling. Begreppet litteratur innefattar både skön- och facklitteratur i såväl fysiska som digitala format. Viktigt är att utbudet är anpassat efter olika målgrupper och utifrån de behov barn och unga har. Eftersom läsförmåga hänger starkt ihop med läslust och faktiska läsvanor så har biblioteket en viktig roll i att entusiasmera barn i deras läsning utifrån deras intressen. Biblioteket ska lyhört guida barn och unga i deras läsval och uppmuntra läsglädje.

Biblioteket ska vara en inspirerande plats där det händer många olika saker för barn och ungdomar och ska även erbjuda ett brett kulturutbud med fokus på språket och berättelsen. Bibliotekets evenemang som vänder sig mot barn och ungdomar ska sträva efter att vara inkluderande, läsfrämjande och öka hela familjens litteracitet samt stimulera till kreativitet. Alla folkbibliotek i Sjöbo kommun ska ha en avdelning avsedd för barn och ungdomar i respektive biblioteksrum.

För att nå alla barn i kommunen och motverka det sjunkande intresset för läsning bland barn och unga ska folkbiblioteket samarbeta med förskola och skola kring språkutveckling och läsfrämjande verksamhet. Genom kulturspåret arbetar biblioteket med en läsfrämjande plan.

Digitalisering: Barn och unga

Digitalisering för barn och unga handlar liksom den för vuxna om att introducera och vägleda barn och unga i mötet med ny teknik och nya tjänster, samt att fästa stor vikt vid MIK och källkritik. En viktig del är också att uppmuntra och underlätta skapande och kreativitet på digitala arenor samt att stimulera delaktighet och interaktion. För att möta barn på barns arenor, som idag ofta är digitala krävs det personalresurser och spetskompetens. Lärande och vägledning bör gå åt båda hållen för att biblioteket ska utvecklas tillsammans med barn och unga, i samklang med ett samhälle och en omvärld som förändras allt snabbare.

Biblioteket ska erbjuda en lika god och varierad tillgång till digitalt innehåll för barn som för vuxna, och sträva efter att utveckla utbudet i takt med nya mediers och tjänsters uppkomst.

Utvecklingsområde: Barn och unga

Biblioteken ska utveckla barn och ungdomars delaktighet och inflytande i utformningen av folkbibliotekens verksamhet. Barn och unga behöver känna delaktighet i verksamheten vilket innebär att biblioteken måste vara relevanta, tillgängliga och utgå från ett barnperspektiv. Metoder behöver tas fram för att säkerställa att barn och ungas röster tas tillvara och har reellt inflytande.

Införa utökade öppettider med bemanning på filialerna, för att kunna hjälpa barn och unga både med inspiration, kunskapsinhämtning och praktiska frågor. Genom bemötande och dialog skapar biblioteket en trygg och god stämning för unga besökare. Då utbildningsnivån är låg i kommunen är bibliotekets verksamhet viktig i samhället, speciellt för barn och unga. Det är av största vikt att kunna bemanna filialerna för att nå alla under 18 år då de är en prioriterad målgrupp och biblioteksverksamheten har ett stort kompensatoriskt uppdrag.

Samarbete mellan folk- och skolbibliotek ska vidareutvecklas. Personal från skolbibliotek och folkbibliotek som jobbar mot målgruppen barn och unga ska aktivt hitta nya samarbetsformer.

Genom att samla resurser och insatser kan dessa komma så många barn som möjligt till godo och bidra till en kontinuitet och stabilitet.

Litteratur och läsfrämjande

Biblioteket ska vara en plats där upplevelser av litteratur känns kreativa och lockande och inbjuder till läslust. Biblioteket ska främja intresset för litteratur och läsning bland annat genom att erbjuda ett rikt och varierat litteraturutbud i digitala såväl som fysiska format, bestående av både skön- och facklitteratur, tidningar samt tidskrifter.

”Folkbiblioteken ska värna litteraturens konstnärliga värde och särskilt uppmuntra människors fria läsning och betona läsningens betydelse för hälsa och livskvalitet.”

– sid 13, Demokratins skattkammare – förslag till en nationell biblioteksstrategi

Besökarna ska erbjudas ett allsidigt utbud och en läsfrämjande verksamhet som omfattar ett brett spektrum av författare inom olika genrer och intresseområden. Biblioteket ska arbeta aktivt med läsfrämjande arbete för att bidra till individens livslånga lärande och lustfyllda läsandet. Det läsfrämjande arbetet ska vara interaktivt och gå i flera riktningar, från, till och mellan besökarna och biblioteket.

För olika prioriterade grupper samt inom varje prioriterad grupp finns stora variationer när det gäller behov och förutsättningar, därför är bredden i utbudet viktig. Även tekniska hjälpmedel, programverksamhet och särskilda tjänster tillhör utbudet. Biblioteket har en avgörande roll när det gäller att erbjuda litteratur och information på minoritetsspråken¹ samt att synliggöra dessa gentemot majoritetsbefolkningen.

1 Minoritetsspråken är samiska, romani chib, jiddisch, meänkieli och finska.

Bibliotekets medieutbud ska spegla olika åsiktsriktningar i samhället. Detta är ett led i den demokratiska samhällets utveckling som bidrar till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Medieutbudet ska präglas av faktagranskning och kvalitet, och anpassas efter respektive målgrupps behov. Utbudet av medier och tjänster får inte styras av ideologiska eller religiösa påtryckningar.

Digitalisering: Litteratur och Läsfrämjande

I dagens samhälle finns en mängd olika digitala medieformer och hjälpmedel för läsfrämjande. Biblioteket ska introducera och vägleda besökarna i utbudet av digitala medier och tjänster.

Biblioteket ska även bedriva läsfrämjande arbete på olika digitala plattformar, och använda sig av den naturliga interaktivitet som kan uppstå för att nå nya målgrupper och sprida läsglädje. Biblioteket ska se arbetet med läsfrämjande som lika viktigt oavsett om det sker digitalt eller på plats.

Utvecklingsområde: Litteratur och läsfrämjande

Skapa läsfrämjande relationer med besökarna som syftar till att öka läslust och nyfikenhet samtidigt som det bidrar till besökarnas delaktighet i bibliotekets utbud och verksamhet. För att bli ett relevant och självklart alternativ i besökarnas tillvaro behöver biblioteket arbeta mer med ett utåtriktat och interaktivt läsfrämjande.

Både huvud- och filialbibliotek ska ha ett högkvalitativt utbud av litteratur med bred inriktning i ständig utveckling. Medierna ska bestå av såväl fysiska som digitala format och medieanslaget behöver ligga i paritet med samhällsutvecklingen och befolkningsstrukturen.

Skolbibliotek

Kommunala grundskolor

Enligt skollagen ska eleverna i grundskolan, anpassade grundskolan specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ha tillgång till skolbibliotek.

Det finns åtta kommunala skolenheter i Sjöbo kommun; fem grundskolor med förskoleklass samt årskurs 1-6, en grundskola för årskurs 7-9, en grundskola med inriktning resursskola samt en anpassad skola. Totalt går det ungefär 1700 elever i grundskolan i de kommunala skolorna i Sjöbo kommun. Skolenheterna är placerade vid sex fysiska skolområden, anpassade grundskolan samt resursskolan är en del av Emanuelskolan. Tre av skolorna är placerade i tätorten och tre i byarna; Blentarp, Lövestad och Vollsjö.

Skolorna som är placerade i byarna har tillgång till folkbibliotekets filialbibliotek som ligger i skolans lokaler, och tillför medier i beståndet. Skolorna som är placerade i tätorten har egna skolbibliotek, som är anslutna till bibliotekssystemet Book-it. Skolbiblioteksverksamheten ska arbeta utefter den skolbiblioteksstrategi som rektorerna har fattat beslut om.

De kommunala skolorna har tagit ett gemensamt grepp om skolbiblioteksfrågan i syfte att stärka likvärdigheten och långsiktigheten i skolbiblioteksverksamheten på skolorna. Detta som ett led i att öka kvaliteten på elevernas utbildning och därigenom höja kunskapsresultaten. Framöver sker implementering av skolbiblioteksstrategin

Sjöbo utbildningscentrum med Malenagymnasiet och Komvux

Sjöbo utbildningscentrum har ett litet skolbibliotek med ett relevant sortiment av enskilda böcker och även klassuppsättningar. Inläsningstjänst används för elever med läs- och skrivsvårigheter. Undervisande lärare, och gymnasiets specialpedagog hanterar skolbiblioteket. Vid behov utvecklas biblioteket i samråd med undervisande lärare.

Friskolor

Det finns också tre friskolor i kommunen, Friskolan Boken i Blentarp F-6, Nils Månssons friskola i Frenninge, F-6, Montessoriskolan Fyrkappan i Lövestad, F-6. Dessa är inte en del i kommunens strategiarbete. Alla friskolor nyttjar den folkbiblioteksfilial som ligger i närheten av skolan. Samtliga skolor har ett mindre eget skolbibliotek som hanteras av personal på skolan.

Vision

Visionen omfattar den kommunala grundskolan och gymnasieskolan.

Skolbiblioteksverksamheten ska vara en integrerad del av varje skolas pedagogiska verksamhet och stärka elevernas språkliga förmåga, literacitet och deras digitala kompetens. Den ska främja alla elevers lika möjligheter att ta del av verksamheten, och ge barn och unga förutsättningar att delta i det demokratiska samhället. Sjöbo kommun ska sträva efter en skolbiblioteksverksamhet i världsklass, enligt DIK-förbundets kriterier.

Skolbiblioteksverksamheten ska aktivt arbeta med det förslag och förändringar regeringen väljer att införa från 2024.

Gymnasieskolan och grundskolan ska aktivt samverka kring skolbiblioteksverksamhet för att öka elevernas likvärdighet och tillgång till skolbibliotek genom hela sin skolgång i Sjöbo kommun.

Utvecklingsområde: Skolbibliotek

Utvecklingsområdena omfattar den kommunala grundskolan och gymnasieskolan.

Skolbibliotekslokalen ska erbjuda en stimulerande lärmiljö med möjlighet till samtal och studier, både enskilt och i grupp. Det ska finnas ett rikt och varierat litteraturbestånd som passar alla typer av läsbehov. Skolbiblioteket ska kännas levande och locka till läsning, till exempel genom att arbeta med läsmiljöer, skyltning och elevinflytande.

Mediabudgeten ska vara definierad och anpassad efter antalet elever, elevmålgrupper och följa inflationen. Den ska utökas över tid och ge utrymme för att beståndet är relevant och aktuellt. Utöver att räkna till ny litteratur måste mediabudgeten ge utrymme för att göra kompletterande inköp till ett relevant grundbestånd, till exempel av uppdaterad facklitteratur och likvärdighet.

Skolbiblioteksenheten ska på sikt utökas med ytterligare skolbibliotekarier eller bibliotekspedagoger för att skolbiblioteken ska kunna fungera som pedagogiska resurser fullt ut.

Gymnasieskolans skolbiblioteksverksamhet ska bli ett fungerande skolbibliotek som är likvärdigt med grundskolornas skolbibliotek.

Uppföljning och revidering

Planens giltighet är från 2021 till 2031. Biblioteksplanen ska utvärderas och revideras av förvaltningen vart tredje år. Därefter beslutas den av familjenämnden och översänds till kommunfullmäktige för kännedom. Verksamheten ska utarbeta handlingsplaner utifrån utvecklingsområdena som årligen ska utvärderas och följas upp. Biblioteksplanen är reviderad 2023.

Bilagor

Bibliotekslagen

Tillämpningsområde

1 § I denna lag finns bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet. Det allmänna biblioteksväsendet består av all offentligt finansierad biblioteksverksamhet och utgörs av:

1. folkbibliotek,
2. skolbibliotek,
3. regional biblioteksverksamhet,
4. högskolebibliotek,
5. lånecentraler, och
6. övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet.

Ändamål

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.

Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Ansvarsfördelning

3 § Bibliotekshuvudmän är kommunerna, regionerna, staten och, i fråga om vissa skolor, enskilda.

1. För folkbibliotek ansvarar kommunerna.
2. För skolbibliotek ansvarar kommuner, regioner, staten eller enskilda huvudmän i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. skollagen (2010:800).
3. För regional biblioteksverksamhet ansvarar regionerna och de kommuner som inte ingår i en region.

4. För högskolebibliotek vid universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434) ansvarar staten.

5. För lånecentraler ansvarar staten.

6. För övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet ansvarar den som enligt särskilda bestämmelser är huvudman för verksamheten.

Om ett kommunalt eller statligt bibliotek drivs av någon annan än huvudmannen ansvarar huvudmannen för att den som driver biblioteket följer bestämmelserna i denna lag. *Lag (2019:961).*

Prioriterade grupper

4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

1. de nationella minoritetsspråken,
2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och
3. lättläst svenska.

Folkbibliotek

6 § Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.

Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

7 § Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.

Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

8 § Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

9 § På folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under en viss tid oavsett publiceringsform.

Första stycket hindrar inte att folkbiblioteken tar ut

1. ersättning för kostnader för porto, fotokopiering och andra liknande tjänster, och
2. avgift för de fall låntagare inte inom avtalad tid lämnar tillbaka det som de har lånat.

Skolbibliotek

10 § Enligt 2 kap. 36 § skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek.

Regional biblioteksverksamhet

11 § Varje region och de kommuner som inte ingår i en region ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet. *Lag (2019:961).*

Högskolebibliotek

12 § Det ska finnas tillgång till högskolebibliotek vid alla universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434). Dessa bibliotek ska svara för biblioteksverksamhet inom de områden som anknyter till utbildning och forskning vid universitetet eller högskolan.

Lånecentraler

13 § För en kompletterande informations- och medieförsörjning ska det finnas en eller flera lånecentraler.

Samverkan

14 § I syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser ska bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet samverka.

15 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska avgiftsfritt ställa litteratur ur de egna samlingarna till varandras förfogande.

Skyldigheten att avgiftsfritt ställa litteratur till förfogande gäller inte för folk- eller skolbibliotek.

16 § Bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (2017:725) om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar hindrar inte att folk- eller skolbibliotek avgiftsfritt ställer litteratur till förfogande för ett bibliotek i det allmänna biblioteksväsendet som är beläget utanför kommungränsen. *Lag (2017:768).*

Biblioteksplaner

17 § Kommuner och regioner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. *Lag (2019:961).*

Uppföljning

18 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha en nationell överblick över och främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet.

Myndigheten ska tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna följa upp hur de biblioteksplaner som antagits har utformats och hur de används.

Källor

Sjöbo kommuns vision - <https://www.sjobo.se>

Bibliotek för alla genom hela livet

Region Skånes biblioteksplan 2022–2025 <https://utveckling.skane.se>

Demokratis skattkammare – förslag till en nationell biblioteksstrategi
<https://www.kb.se>

FN:s konvention om barnets rättigheter

<http://www.barnkonventionen.se>

Statistikrapport från Kungliga Biblioteket 2022 <https://www.kb.se>

Skolverkets kommentarer kring PISA-undersökningen 2022

<https://www.skolverket.se>

Ungar & Medier 2023 : En statistisk undersökning av ungas medievanor
och attityder till medieanvändning <https://www.statensmedierad.se>

DIK- förbundets kriterier för ett skolbibliotek i världsklass https://dik.se/Nomineringsformular_SIV_2022_ny.docx (live.com)

Statistikmyndigheten SCB <https://www.scb.se/>

Bibliotekslag (2013:801)

Skollag (2010:800)

SJÖBO
KOMMUN

Sjöbo - en plats vi skapar tillsammans